

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

☐ ☐

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

☐ ☐

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Apel.

Pro domo.

Acum 24 ani, când s'a conceput ideea înființării foii „Unirea”, eram în firma speranță că vom izbuti să creăm pentru Clerul român unit un Organ bisericesc de o viață trainică.

Hotărârile Conciliilor provinciei noastre bisericești o cereau aceasta. Îndemnurile stăruitoare ale Sfinției Sale Pontificelui făcute cu toată ocaziunea Capilor bisericești și conducătorilor presei catolice din întreaga lume; dar mai presus de toate lipsele noastre arzătoare, simțite de întreg clerul unit, ne-au îmbărbătat să întreprindem acest pas.

Nu vom stărui aci asupra puterii și însemnătății presei; nici asupra importanții și necesității unui astfel de Organ la noi.

Zilele în cari trăim și chestiile, ce ne agită, ne arată în deajuns neapărata lui trebuință.

Astfel că, dacă nu ar exista, ar trebui nesmintit să-l înființăm acum. Nu există astăzi ceva corporațiune morală de dai Doamne, carea să nu-și aibă Organul său. O foaie, carea drept santinelă, să veghizie asupra intereselor sale; să informeze, apere și prin coloanele sale, deschise tuturor, să dea puțința de a conveni toți spre a-și descoperi fiecare vederi, dorințe și greșeli, îndrumând astfel obștea în acțiunile sale la o purcedere solidară, întru cuget și simțiri.

În cursul celor 23 ani, ce se împlinesc acum, ne-am dat silința, ca foaia aceasta să și răspundă așteptărilor legitime. Dovadă ne sunt multe scrisori de recunoștință, ce am primit după vremuri dela Venerabilii frați din Cler. Dovadă sunt dorințele exprese ale cetitorilor de a face din Unirea foaie de zi și mai

în urmă. ca dovadă ne servește Conferența, convocată acum doi ani la Orade, în scopul de a face să apară Unirea de trei ori pe săptămână.

La dorințele aceste manifeste, am încercat cu anul 1912 a da Unirea de trei ori pe săptămână și ne-am supus la sarcini întreite ca până atunci, în nădejdea spriginului binevoitor al Clerului.

Ce privește spriginul spiritual nu ne plângem. Acela ni-a venit în măsură deajuns. Nu însă și cel material! . . . . Aici am avut eșec cumplit.

În privința aceasta suntem osândiți la munca fatală alui Sisyphus. La începutul fiecărui an punem umăr la umăr, ca să rostogolim câte un petroiu în sus, spre culmea muntelui pentru întărirea Sionului românesc și când ni se pare a fi ajuns ținta, ca să putem așeza peatra în zid, ne scapă de pe coastă la vale și cu putere grăbită se rostogolește iară în valea de unde am plecat. Bilanțul dela capetul anului ne scoate cu aceeași, ori și mai mare sarcină, ca la începutul anului.

Aceasta urmează an de an, și astăzi avem datorii așa de mari, încât ne este și greu a-le mai spune.

Dar în schimb, pretenziunile noastre în afară, la abonați sunt pe de două și de trei-ori atâtea!!

Aceste s'ar acoperi reciproc, dar când?... Căci tipografia nu mai poate aștepta. Nici ei „nu-i curge Dunărea” și la rândul său ea încă își are obligamentele sale.

Stând astfel lucrul, ea ne-a trimis *ultimul* cuvânt, scurt și îndesat: Până la **31 Decemvrie a. c. datoria trebuie plătită. Altfel suntem dați afară și improcesuați.**

Ce avem să facem? Binevoiască a ne răspunde și *lumina* Iubiții Cititori...

Să încetăm foaia și să așteptăm calea procesului? Ori, binevoiiți a plăti ceea ce sunteți datori, ca să ne putem achita și noi, și să *continuăm foaia?*

Am dori să fim cruțați și noi și Iubiții Cititori de neplăcerile și spesele de prisos ale procesului. Să plătiți, ca să putem plăti și noi și să putem lucra mai departe. Deci,

Venim din nou, nici nu știm a câte-oră, și apelăm la simțul de cinste și echitate al Stimaților Cititori aflători în restanță cu abonamentul, atât de pe anul acesta, cât și de pe anii de mai înainte și îi rugăm cu stăruință, să binevoiască a ne plăti ceea ce dătoresc și să ne cruțe și pe noi și pe sine însși de neplăcerile, ce ne amenință deopotrivă.

Red. și Administrația.

Acuzatorii Episcopului Nicodim al Hușilor. Episcopul Nicodim al Hușilor a scos în colaborare cu I. Scriban, directorul seminarului central și Preotul Savin directorul seminarului din Iaș „Mica bibliie”. Sinodul a aflat de bine, să pună la index „mica bibliie”, acuzând pe Episcopul Hușilor, că a călcat dogmele ortodoxe.

Iată cum o foaie din București, află de cuviință, să apere pe Episcopul Hușilor. Reproducem două pasaje, ca mostră de „stil și . . . gândire”:

„In ultimele două zile, marele public a fost înștiințat, că prelații români, lucrează la . . . dărâmare bisericii ortodoxe. In sânul Sinodului, in ultimele două zile s'a vânturat din nou invidia și murdăria puturoasă cu care sunt împodobiți o parte din episcopii și arhierii noștri. Banditul Popa Iapă, dela Râmnic, întovărășit de alți doi, unul bețiv și altul mălăeș, au izbutit in sfârșit să plece, să târască sub o învinuire grea pe Nicodim Episcopul Hușilor, care in colaborare cu Arhieriei I. Scriban, directorul Seminarului Central și Preotul Savin, directorul Seminarului din Iaș, a dat la iveală o carte teologică, in felul multor cărți teologice din Apus, tipărită cu multă îngrijire și de asemenea cu mari sacrificii.

Lucrarea Episcopului Nicodim al Hușilor, nu putea fi trecută cu vederea. Sinodul pentru facerea unei simple revizuirii a tex-

tului bibliei, a numit o comisie din 1908, care nici până azi, n'a putut termina lucrarea de revizuire. Și e explicabil lucru, când comisia e compusă din cei mai incapabili membrii ai Sinodului.

Și când această bandă de trântori teologici e condusă de Banditul Popa Iapă, e firesc lucru, ca totul în jurul lor să miroasă greu și desgutător.

Creдем, că ajunge.

O mică lămurire. La notița publicată de noi, privitoare la participarea episcopilor noștri la congresul catolicilor din Budapesta, răspunzând Românul din Arad, face observarea, că n'am zis nimic de Il. Sa episcopul Lugojului Traian Frențiu, care a fost de față la acel congres. Spre orientare fie-ne permis a constata, că n'am zis, deoarece n'am aflat de lipsă să zicem. Episcopii noștri — toți patru — iau parte de 12 ani la aceste congrese, fără ca Românul din Arad să fie apostrofat până acum pe careva pentru faptul acesta. De ce dară să mai întindem vorba pe tema aceasta?

Pasici și contele Berchtold. Ministrul de externe austro-ungar a trimis, prin reprezentantul său la Belgrad, o notă adresată guvernului sârb, în care își exprimă dorința ca Austro-Ungaria, după cum o făcuse aceasta înainte de războiul turco-sârb, să-și poată exercita și pe mai departe protecția asupra populației catolice din teritoriul luat de cătră Sârbia dela Turci.

Primul ministru Pasici nu a dat un răspuns categoric acestei note, ci, cu umorul ce-l caracterizează, a răspuns, că,

conziderând, că Austro-Ungaria pretinde să exercite protecție asupra populației catolice din teritoriile cucerite de Sârbia guvernul sârb împlinește aceasta dorință, dar

în baza principiului reciprocității și Sârbia își cere dreptul de protecție asupra bisericilor gr.-or. sârbească din monarhia austro-ungară.

Cercurile competente din Belgrad, cari au cunoștință atât despre nota monarhiei cât și despre răspunsul guvernului sârbesc, rîd cu multă satisfacție de viclenia lui Pasici și-i aduc laude călduroase. La Belgrad se crede cu siguranță, că în urma acestui eșec diplomația austriacă va rămânea la pretențiunea sa.

Introducerea nou denumitului vicar al Silvaniei, Rev. Dr. Alesandru Ghețe.

Sălaj, 9 Nov. 1913.

Ziua de 21 Sept. 1873 a fost de o deosebită însemnătate pentru Sălaj, deoarece în aceea zi a fost introdus de vicar al Silvaniei Rs. *Alimpiu Barboloviciu*. A fost ales, ca să fie cel dintâiu dignitar bisericesc în acest comitat, care a dat neamului pe Bărnuț, pe George Pop de Băsăști, pe Dr. Iuliu și Casiu Maniu. Și vicarul Barboloviciu a corăspuns pe deplin așteptărilor; căci 40 ani de-a rândul a strălucit pe toate terenurile, fost-a preot ales și orator neîntrecut, fost-a conducător dibaci bisericesc și naționalist neînfricat, fost-a muncitor neobosit pe terenul cultural și social, așa, că activitatea vicarului Barboloviciu formează o pagină frumoasă în istoria acestor 40 ani. În urma zelului dezvoltat și a muncii sale și-a câștigat un nume preacinstit și cu cuviință pomenit. Pentru cler a fost un frate mai bătrîn plin de iubire, pentru popor un Părinte bun, pentru bărbații, cari și au pus eul lor în serviciul națiunii, un soț de muncă devotat, pentru toți a fost un Patriarh al Sălajului.

Și acest vicar împodobit cu cununa vrednicilor, și care cu mândrie poate reprivi trecutul său bogat în fapte — obosit de lucru și împovărat cu greutatea celor 80 ani ai vieții — și-a cerut penzionarea dela Ordinariat.

Vestea aceasta a fost o surprindere mare pentru noi, căci înaintea noastră este ceva neînchipuit, ca pe vicarul Barboloviciu să nu-l vedem în lucru! Și totuși faima sa adevărată, cererea i-s-a împlinit! Cu 1 Ian. 1914 a fost trecut la penzie.

Trece în penzie cu conștiința liniștită, că și-a împlinit datorința, răsplătit de recunoștința arhiepiscopului, încunjurat de sentimentele de reverință, iubire și adheșiune sinceră a tuturor! În statul penziei va fi o pildă vie a preotului mare, a oratorului, care așa de frumos a știut grăi, a românului, care nu cunoștea șovăirea, când era vorba de binele neamului!

În Bocșa română va fi Bărnuț, cel răpusat și Barboloviciu cel viu, cari prin trecutul lor au dat dovezi, cât poate munci bărbatul dedicat slujbei de obște. Națiunea recunoscătoare pe lângă memoria lui Bărnuț, va venera și memoria lui Barboloviciu, care așa de ales fiu al ei a fost!

*

Depărtarea vicarului Barboloviciu a produs în toate cercurile o sinceră părere de rău, căci l-am apreciat și iubit după vrednicie, ca pe unul, care ne-a știut atrage la sine și ne-a putut dobândi iubirea fiască. Dar iată, că la aceasta părere de rău s'a adus o mare îngrijorare, că oare cine va urma, oare cel ce are să fie denumit la postul onorific de vicar al Silvaniei prin însușirile, pregătirile și calitățile sale fi-va în stare să câștige îndestulirea sălegenilor? Și iată, că a fost denumit acela, care de ani de zile era candidatul opiniunii publice!

FOIȚA.

Din Cadrilater.

Note de drum.

Karaömer, 29 Iunie.

(Continuare).

Balcik, 6 Iulie.

Ieri am plecat la trei noaptea din bivnac. Pe întunec și negură divizionul pornește pe șoseaua Varnei, — o linie albă, care abia se zărește. Luna roșă apune în ceață și valurile negre, care se desfac neconținut în jurul ei, îi fac par'că o haină de doliu. După un ceas de drum, în fața noastră să descide deodată o vale largă mărginită de dealuri înalte. Se luminează. La răsărit cerul tot e aprins și vâpăi înflăcărâte luminează creasta dealurilor. Descălicăm și coborîm cu caii la mână un drum cotit. Malurile din față și tot șesul din vale sunt împetritate ca un covor cu colorii felurite. Galbenul roșcat al grânelor neseccate se amestecă cu galbenul auriu al miștelor, cu verdele pășunelor, cu verdele închis al pădurilor. Pe alocuri o pată mare neagră de arătură sau un perete alb de piatră calcaroasă. Pe coasta din fața satului Greikeiler, cu case mici acoperite cu olane,

care lucesc la soare. În fund la stînga ghicești mai mult marea, — o dungă albastru închis, care se confundă aproape cu cerul.

Trecem în cale pe lângă o moșchee mică, rotundă, cu acoperiș verde, pe care Bulgarii au pus o cruce la începutul războiului și începem să suim un deal în urcuș lin, lăsând înapoia noastră satul Teke, înșirat pe vale. Ajunși la platoul din față, divizionul pornește la trap întins. Înapoi se vede albind în zare capul Kialakra și toată coasta mării până la Balcik. Pălcuri, pălcuri de lucrători Turci se deprind de pe câmp și ies în marginea șoselei să ne salute. Bucuria lor e neînchipuită. Cu toții strigă: Varna, — făcând semne sălbătice cu mâinile. Întâlnim și Bulgari. De obicei femeii, bătrâni și băețani până pe la șaptesprezece ani. Mai rareori câte un bărbat tinăr bandajat la mână sau la picior: răniți trimiși la vatră. Seceră înainte aplecați la pământ ca și cum nu ne-ar vedea și numai puțini din ei își întorc capul spre noi.

După șase ceasuri ajungem la intrarea Varnei lăsând la câțiva kilometri de oraș, pe malul mării, palatul de vară al regelui dela Euxinograd. Intrarea în Varna e minunată. Drumul coboară printre livezi și vii îngrijite. De sus ochiul cuprinde tot întinsul golfului. Marea albastru deschis e liniștită ca o oglindă. În port nici un vapor, nici o pânză de corabie. Varna nu mai are nimic oriental. E un oraș, pe care dela

întâiul pas îl simți, că e în plină dezvoltare comercială. Casele sunt mari, mai toate cu două etaje, străzile largi și curate, prăvălii multe și bogate. Pe străzi trecem în sunetele gorniştilor, în timp ce din toate părțile aleargă lume multă, care se ține după noi. Odată cu noi intră și o companie de bicicliști, care ne-a ajuns din urmă. În piața din fața primăriei defilăm înaintea comandantului nostru, maiorul Pop. Un om de statură mică, cu o figură energică și hotărîtă, care ascunde sub o asprime aparentă un suflet de o rară bunătate. Militar îndrăzneț și priceput, el a știut să ne inspire totdeauna o încredere desăvârșită. O mulțime uriașă ne înconjoară. Un ordin scurt, și tropotul neastâmpărat al cailor pe paveaua de piatră încetează. Așezați în cerc în jurul pieței salutăm arborarea steagului nostru în timp ce trîmbițele răsună prelung.

Ne suim la primărie unde facem cunoștință cu primarul și cu toți consilierii comunali. Mulți din ei știu franțuzește și convorbirile încep cu greu și urmează anevoie între oamenii stăpâniți de simțiri atât de deosebite. Stăm cu toții în picioare, de o parte grupul nostru în uniformă verde, încinși cu sabia și revolverul; de altă parte oamenii aceștia gânditori și mârșniți, în pașnice surtucuri și redingote. În sala cam întunecoasă, în care tablourile familiei regale bulgare privesc par'că mirate din părete, schimbăm vorbe silite spre a nu lăsa să

Prea luminatul nostru Arhiepiscop P. S. Sa Dr. Vasile Hossu, Episcopul Gherlei, în anul al 103-lea dela înființarea vicariatului Silvaniei. de al VII-lea vicar joraneu episcopesc al Silvaniei și paroh al Simleului-Silvaniei (Tat, Abraham, Alpini, Sterka Șulț, Coroiu, Barboloviciu) prin înalta scriptă din 14 Oct. 1913, îl denumește pe P. O. D. Dr. Alexandru Ghețe, fost profesor de sfta Teologie.

Denumirea aceasta dintr'o dată a liniștit spiritele, deoarece înțelepciunea Arhiepiscopului a așezat în scaunul vicarial pe un atare bărbat, care va fi un vrednic urmaș ai marilor antecesorii! A încetat toată nedumerirea, deoarece nou-denumitul vicar este preabine cunoscut Sălăjenilor deoparte fiind însuși din Sălaj, (fiul fostului protopop din Cuceu) iar de altă parte de 21 ani a funcționat în centrul dieceziei ca profesor de Teologie și în deschilinite funcțiuni.

Il știm, că are pregătirile teologice celea mai alese, il știm de bărbat pururea muncitor, il cunoaștem ca pe om întreg, plin de energie și dor de muncă, e preot și catehet zelos, are praxa cea mai mare în ale guvernării bisericești, este un bărbat sincer și neșovăitor, va corăspunde tuturor așteptărilor în înalta sa poziție, va fi primul în activitate. Înălțat fiind la rangul de vicar e drept, că a fost pătaș de mare cinste — dar însuși încă va împodobi scaunul vicarial prin zelul său. În nou denumitul vicar ni s'a va realiza speranța, că va fi un conducător binemeritat, un frate sincer al preoților, un Părinte iubitor al poporului, un bărbat addict al școlii, un soț de muncă al conducătorilor neamului și dedicat muncii pentru promovarea binelui de obște.

Dreptaceea P. S. Sa bunul nostru Părinte Episcop când a denumit pe Rvs. Dr. Ales. Ghețe de vicar al Silvaniei nu numai

că a răsplătit vredniciile unui sftenic binemeritat, dar a pus în fruntea Sălajului pe un atare ales, care nu numai voiește, dar va și fi în stare a conduce cu rezultat afacerile bisericești din acest comitat.

Nou denumitul vicar era acum așteptat la introducere, care în urmă sa defipt pe ziua de 9 Nov. a. c.

Curatorimea bisericească din Șimleul-Silvaniei în frunte cu curatorul primar, Dl Dr. Victor Deleu, avocat, a făcut toate celea de lipsă, ca introducerea să se deoalte într'o serbare mare bisericească, ceea ce a și succes.

Rvs. vicar denumit, Dr. Alesandru Ghețe a plecat din Gherla în 8 Nov. cu trenul de dimineața la 9^{1/2}, însoțit fiind de Rssimi canonici: Dr. Octavian Domide și Gregoriu Pop, de Dl Dr. Vasile Moldovan profesor de sfta Teologie, Dl Ioan Ghețe directorul gimnaziului din Năsăud, Dr. Iuliu și Al. Pordea, avocați, la gara din Jibou și Zălau sau mai alăturat mai mulți preoți și alți inteligenți.

La gara din Sărmășag nou denumitul vicar era așteptat de două deputațiuni: una a clerului, inteligenței și poporului din Sălaj, alta a credincioșilor din Șimleu. Când sosește trenul în gară (4 ore p. m.) și s'a arată noul vicar din sute de pepturi răsună puternice „Să trăiască”. După ce sau dat jos de pe tren Rss. vicar e salutat din partea Sălăjenilor prin M. O. protopop al tractului Ip. Aug. Vicaș, iar din partea Șimleuanilor prin Dl curator primar, Dr. V. Deleu, Rss. vicar răspunde emoționat, mulțamește de bineventare și de manifestarea iubirii, și adaugă, cumcă cu dragoste vine în Sălaj, căci vede, cumcă cu dragoste e așteptat și primit și zice, că s'a va nizu, ca speranțele legate de persoana sa să le realizeze.

După acestea oaspeții veniți din Gherla și membrii deputațiunilor s'a pun pe trăsurile ce așteptau în număr mare și pleacă spre Șimleu, în cale s'a opresc cu toții la casa Părintelui-Protopop din Hidig, unde din partea P. On. Doamne protopopese și a ficei Dsale s'a servește o ujină bogată, după petrecere de 1 oră cu toții pleacă spre Șimleu, ajunși acolo nou denumitul vicar e încuarțirat la Rss. Barboloviciu, iar Rssimi canonici și ceialalți oaspeți pe la familiile fruntașe.

Preoții veniți pentru actul introducerii încă atunci sara il bineventează și li doresc bun sosit noului vicar.

Coresp.

Corespondențe.

Vești triste din Țara Făgărașului.

Alegerile comitatene. — Cum catehizează preoții noștri? Nepăsarea preoților față de primejdia pocăișilor numiți „mucări”. Ce e „slujba mesii?”

Ori cât i-am cunoscut pe slujbașii noștri de pricepători în iscodirea mișelilor, totuși nu i-am crezut așa de puțin observători ai dreptății, cum s'au dovedit cu prilejul alegerilor din toamna asta. Mișelii săvârșite în 4 Noemvrie nu-și au părăche nici în istoria comitatului nostru și cred, că nici în istoria altor comitate. Atâta siluire, atâta rachi, și atâtea umblări în timp de noapte pe la alegători nu s'au făcut paremi-se nici la alegerile de deputat.

De altă parte și alegătorii noștri s'au lăsat prea ușor amăgiți de oamenii puterii.

cadă tăcerea, care ar fi mai penibilă. Mă uit pe fereastră. Jos piața furnică lume. Cei vre-o treizeci de marinari bulgari, toată armata Varnei, opresc cu greu mulțimea, care se îngrămădește în jurul plutonului nostru rămas în gardă aici. Plecăm pe jos la poșta încunjurați de aceeași mulțime neastâmpărată, îndepărtăm toți funcționarii și stricăm comunicația cu restul Bulgariei. După ce mai luăm câteva măsuri de pază plecăm la bivuac.

La Varna nu stăm mult. Un ordin precis, venit în urma noastră și care ne găsește aici, ne spune să nu o ocupăm. Trebuie să plecăm îndărăt. Simțim cu toții o mare părere de rău. Soldații sunt furioși. Toți mă întreabă de ce ne retragem. Cu greu li conving, că am venit la Varna să facem o recunoaștere. Ce lung e drumul înapoi! Ajungem la Balcik noaptea la zece jum. Oameni și cai sunt morți de oboseală. Ziua aceasta făcusem în totul nouăzeci și șase de kilometri. Refacem în grabă bivuacul pe locul vechiu și liniile de corturi răsar albe în lumina lunii. Târziu toată mișcarea încetează și tabăra adoarme trudită în somn adânc.

Teke, 13 Iulie.

Bivuacăm lângă o gărlă pe frumoasa vale pe care o întâlnisem în drumul spre Varna. Suntem așezați în o vâgăună în-

cunjuțați de toate părțile de dealuri. Se întorc caii dela adăpat. Soldații cântă, strigă, glumesc. De când am plecat aud numai chiote și cântece. În puținele împrejurări grele prin care am trecut s'au arătat de curaj nebunesc. Cu populația s'au purtat blând până acum, deși înverșunarea sălbatică a Bulgarilor i-a cam îndârjit. Dimpotrivă cu Turcii sunt chiar prietini, în ciuda judecăților religioase.

Ieri am văzut câțiva soldați bulgari răniți în luptele cu Sărbii și trimiși la vetrele lor pe teritoriul ocupat de noi. Aproape toți erau răniți la mână sau picior. Veniseră pe jos dela Varna, istoviți de drum, de răni, de lipsa de hrană. Nu aveau nici un ban. Rănilile le erau pline de puroi. Se uitau cu ochi pierduți în fața lor îngălbenită. Văd soldații noștri adunați grămadă, sfātuindu-se între ei. Fără să fie îndemnați de nimeni încep să stringă bani. Și-au dat fiecare gologanul lor, ca să aibă răniții ce mânca și să poată tocni o căruță până la satul lor. Au arătat atâtea omenească bunătate cu acest prilej! Nu știau ce să mai facă ca să le mai indulcească amarul bieților oameni. Le-au dat de mâncare din mâncarea lor; le-au îndesat fin în căruță la plecare. Răniții nu ziceau nimic, nu puteau nici să mulțamească macar.

Pe fața lor împetrită nu vedeai un zimbet, în ochii lor rătăciți nu putei vedea nici un semn de bucurie sau de mânănire.

Grozave lucruri trebuie, că au văzut oamenii aceștia, pe care i-a atins aripa morții.

Apune soarele în spate după un deal și dunga de nour negru, care plutește deasupra, e tivită cu aur. Când întorc capul spre asfințit siluetele cailor și a oamenilor răsar, ca la teatrul de umbre, negre pe fundul auriu al cerului. În față spre mare un cerc de nouri viorii și albi, mai sus de care albastrul începe în tonuri deschise și atât de luminoase!

(Va urma.)

(„Primăvara“). *Ernest Triandafil.*

Cugetări.

Dumnezeu dă vieată fiecărui om... dar așa de puțini știu s'o prețuiască.

*

Cine n'a văzut un om suferind, bolnav, care vrea să trăiască: acela nu știe ce în-samnă a mângăia și a încuraja.

*

E greu să fi singur, părăsit de toți... ce dureroasă e starea omului părăsit de Dumnezeu.

*

Banul e ca și un ocean în care se confundă multe corăbii: convingeri, caractere, onoare.

Cu câteva zile înainte de alegeri n'au mai lucrat nimica, ci s'au preumblat numai de acasă până la crișmă sau cancelaria comunală și de acolo îndărăpt spre casă. Abia a doua zi după votare s'au trezit din starea aceea de inconștientă, care nu șade bine nici debitoacelor, decum oamenilor. Nu-i vorbă, că nici conducătorii nu și-au făcut datorința. Mai ales cei dela sate, preoții și învățătorii, s'au ticăloșit de tot votând înșiși cu lista oficioasă. Cei dela orașe s'au trezit prea târziu cu pregătirea alegătorilor. Abia cu o săptămână înainte s'a compus și trimese apelul, pe sate, care însă din pricina scurtimii timpului și mai ales din cauza ticăloșiei slujbașilor n'a ajuns la cunoștința tuturor.

Luând în socotință și celea petrecute în jurul alegerii membrilor de încredere (păzitorii voturilor, propuși de dl notar și întăriți de măria-sa președintele au fost toți din partea oficioasă) precum și celea din jurul votării, (alegătorii erau duși de jandarmi pe dinaintea dlui notar, care puneă țidula oficioasă în mână, ca s'o pună în urnă) își poate construi ori cine tabloul grozăviilor dela alegerile comitateneze.

În chipul acesta am ajuns din fruntea tuturor, (căci la alegerile de deputat ai noștri s'au purtat mai bine) am ajuns în coadă, de unde cine știe, când vom scăpa.

*

E drept, că mai toți preoții noștri sunt bătrâni, cu calificăție inferioară, cari au avut și au să se lupte cu multe nevoi în cursul anilor, și dela cari nu poți aștepta o activitate de preot așa întinsă, dar pentru aceea și ei s'ar putea cuprinde în măsură mai mare cu celea spirituali, cu deosebire în vreme de iarnă, când fiecare muncitor mai scapă de lucrul câmpului. Mă gândesc la catehizarea copiilor, care în cele mai multe locuri e lăsată în grija învățătorilor, sau e neglijată cu totul. Unii, mai sfătoși încep catehizația colo la primăvară, când odată merg și de 2 sau trei ori nu. Cu ce se aleg copii pe urma neglijării unei datorințe, atât de sfinte? Cu aceea, că nu știu nimic din ale religiunii până ce sunt mici, iar când ajung mari înșiși se miră de puținele cunoștințe, ce le au despre Dumnezeu și învățăturile lui, de aceea s'aruncă orbește în brațele pocăiților, cari le pun în mână chiar Scriptura, aceea carte sfântă, în care se cuprinde — după mărturisirea lor — toată legea lui Dumnezeu. Și mai trist e, că nici preoții cu calificăție deplină și tinereii nu-și prea bat capul cu cele mai de frunte datorințe, ce le are un păstor cu catehizația și predicarea. Căzaniile n'au ieșit din uz, iar slujba de predicatori în multe-sate încă tot cantorii o îndeplinesc. De aceea nu-i mirare, că oamenii se duc la descântători și la preoți cari deschid „praghila” (vai de biata femeie, când are vreun năcaz; trebuie să-și ia ceva în straiță până găte de colindat pe toți doftorii, cum sunt: descântătoarea din Șinca veche, apoi praghiliștii din satele de pe sub munte și alte

babe vestite) cu grămada și-ți spun lucrul ăsta, cași când ar fi dat o zi de liturghie. Nu știu face deosebire între cele 2 slujbe. Vina e a preoților, cari ar trebui trași aspru la răspundere, pentru astfel de fapte. Sunt vestiți „praghiliștii” în toată țara noastră, până și țiganii de cort li cunosc.

*

Dela puținul interes, ce-l arată preoții noștri față de lucrurile lui Dumnezeu provine și nepăsarea față de secta „mucărilor”. E drept, că arma cea mai puternică pentru combaterea cuiva e aceea, să-l nesocotești cu totul, dar asta numai atunci are valoare, când dușmanul tău tace și nu face nimic, când însă năvălește asupra ta, atunci nu-l mai poți nesocoti, ci trebuie să te aperi cu bărbăție și în caz de lipsă însuși să te folosești de ofenzivă. Astfel trebuie purces și față de mucări. Mai întâiu ar trebui pregătiți credincioșii prin predici bune și dese, în cari să li-se tâlmăcească credința noastră în întregime, apoi să li-se îndeplinească toate funcțiunile sacre cu devoțiunea recerută, dar mai ales o vieată exemplară și o pildă bună să li-se arete în toate, când aceste n'ar fi de ajuns (ceace nu se poate crede), atunci să se facă atenți oamenii să se ferească de acești șarlatani de prima clasă, cari ca și lupi îmbrăcați în piei de oaie vin să ne răpească oile din staulul lui Hristos. Nime însă nu se gândește la combaterea lor nici indirecte, nici directe, ci-și fac mai departe liniștiți bilanțul slujbelor intrate și al celor ce se sperează; că ce va mai fi peste 10—20 de ani, cu aceea nu-și bat capul.

Astfel „mucării” își fac neturburați propaganda lor. Predică, caută prilejuri de întâlnire cu oamenii, împrăstie cărți de ale lor de sate și uneori se iau din casă în casă și îndeamnă pe creștini să treacă la legea, unde toți „formează o singură familie”; toți sunt frații și surorile dlui Hristos.

*

Într'una din zile aud pe un cantor vorbind de „slujba mesii”. Se întreba adevărat cu preotul, că în ce carte stă și cum se face „slujba mesii”. Zădarnică le-a fost toată răsfoirea ceasloavelor și molitvelnicilor. căci n'au aflat-o nicăiri. Spuneau, că numai bătrânii știu „slujba mesii”. Sunt interesante lucrurile, ce se petrec cu ocaziunea aceasta. E chemat tot satul și se slujesc „meri”. Fiecare măr își are nănașii lui. După slujirea acestora vine adevărata slujbă a mesii, care ține mai mult de o oră. Se pun apoi cu toții la mâncare și beutură iar la urmă se împarte la fiecare câte un blid de cele mari, un colac și o jimblă. Nănașii merilor capătă câte o masă, față de masă, o vredită, o botă, 2 scaune, un blid și mărul cu tot ce-i pe el, asemenea neamurile mai de aproape capătă tot ca nănașii afară de măr, masă și scaune. În schimb nănașii dau câte o oaie, un vită, un porc gras sau alt cap de vită. A doua zi se duc cei ce au dat masa la nănașii merilor și se ospătează din nou.

„Slujba mesii” se face pentru pome-

nirea morților și și a viilor unei case întregi cu toate ramificațiile ei, de aceea e un eveniment rar într'o comună slujba aceasta. Dar și costă parale. Trece de sută. Incaltea se și ospătează oamenii ca'n timpurile cele vechi.

— cor. —

Raportul general

al comitetului „Societății pentru fond de teatru român”.

(Continuare)

V. Turneurile artistice.

Pe lângă toate greutățile întâmpinate, foștii noștri bursieri: Dnii Șt. Mărcuș, cântăreț de operă din Troppau, Ionel Crișan, cântăreț al operei din Gablonz și Nicolae Băilă, artist dramatic dela teatrul din Pilsen (mai apoi și D-ra Aurora de Barbu, acum cântăreață de operă în Hamburg) au întreprins sub auspiciile noastre două turneuri artistice. Aceste două turneuri au avut rezultate foarte mulțămitoare și s'au dovedit a fi mijloace foarte potrivite pentru dezvoltarea gustului artistic la publicul nostru. Primul turneu a ținut din 3 Maiu n. până în 1 Iunie (1913), al doilea din 22 Iunie până în 22 Iulie. Localitățile cercetate au fost următoarele: Budapesta, Arad, Timișoara, Lugoj, Birchiș, Brad, Orăștie, Hațeg, Cluj, Blaj, A-Iulia, Sebeșul săsesc, Săliște, — apoi Mediaș, Beiuș, Vașcău, Oradea mare, Șomcuta mare, Șimleu, Bistrița, Reghinul săsesc, Abrud și Făgăraș.

În Brașov și Sibiu au cântat foștii noștri bursieri cu „Reuniunile române de cântări” din localitate, de 3, resp. de 4 ori, în „Cavalleria rusticana” (în Brașov s'a mai dat cu aceeași ocazie „Sezătoarea” Dlui Dr. Tib. Brediceanu, în Sibiu „Secretul Susanei” de Wolf Ferrari). În total deci: în decurs de 2 luni și jumătate au dat 28 de reprezentații — concerte în 23 de orașe.

Societatea noastră poate să fie pe deplin mulțămită cu sprijinul material dat pentru creșterea acestor bravi tineri artiști, cari răsplătesc din belșug, prin prestațiunile lor artistice alese, jertfele făcute de societatea noastră. Sperăm să vină vremea — și poate nu e așa de departe — când cu concursul lor ne va fi dat poate să vedem îndeplinindu-se ținta finală a unei munci de zeci de ani: înjghebarea primei trupe ambulante a societății pentru fond de teatru român.

VI. Bursierii.

Pentru burse s'au dat în anul bugetar 1912/13 4800 cor. și anume trei burse de câte 1200 cor. și un ajutor, tot de 1200 coroane.

Bursierii noștri în anul acesta au fost: 1., Dl Ioan Harșia, elev la conservatorul de muzică din Lipsca (cursuri de pedagogie muzicală, metodă și „Partiturspiel” — în anul viitor va urma la cursul de dirigent), 2., D-șoara Lelia Popovici și 3., D-șoara

Filip Haas și Fii
Fabrica: Sopron.

(20) 19—20

fabricanți de tapete și de stofe pentru mobile în Cluj, strada Unio Nr. 3. Mare asortiment în tapete și stofe de mobile, în perdele de stofă și de dantelă, plapome, linoleie, pânze cerate și tapete veritabile persiane.

Aranjamente complete pentru hotelurile și scalde.

Leontina Pop, amândouă la conservatorul de muzică (canto și declamație) din București, 4., în locul D-șoarei Mărioara Gh. Dima, care a abzis de bursa avută, s'a acordat un ajutor D-șoarei Aurelia Popa Radu la conservatorul de muzică și artă dramatică (dramă și comedie) din București (restul bursei rămase după D-șoara Mărioara Gh. Dima, începând cu 1 Ian. 1913).

(Va urma.)

Diverse.

Măne Vineri fiind sărbătoarea, „*Arh. Mihail și Gavril*”, numărul proximal „Unirii” va apărea Marți, la orele îndatinate.

Alegerea membrilor congregaționali în comitatul Albei inferioare, cercul Blajului. În 18 Novembre a. c. s'a ținut în cancelaria comunală din Blaj alegerea membrilor congregaționali din cercul Blajului pe un period de 5 ani, în număr de 7. Alegerea s'a ținut sub prezidiul d. avocat Dr. Danilă Sabó. La propunerea profesorului Petru Ungurean au fost aleși bărbați de încredere d. Nicolau Pop prof., Ioan Fodor prof., Carol Schissel apotecar și Vasile Moldovan capelan, locuitori în Blaj.

După aceasta constituire s'a început votarea, care a decurs în ordine până la orele 4 d. a.

Au intrat în urnă 180 ședule, date pentru candidații români d.: Iunie Br. Hodoș director de bancă, Dr. Izidor Marcu canonic, George Bărbat protopop, Dr. Ioan Sâmpălean prof. de teologie, Dr. Octavian Prie prof. gimn. George Pop preot gr.-cat. în Mihălț și Andrei Pataki preot gr.-or. în Mihălț, cari au fost declarați de aleși cu unanimitatea voturilor. Observ. că alegătorii de altă limbă din cercul Blajului cu excepțiunea alor 2, au stat în pasivitate.

Jubileul de 10 ani al Sfinției Sale papa Piu X. Din Roma s'a anunțat, că din incidentul jubileului de 10 ani, de când Sfinția Sa papa Piu al X-lea a urcat treptele tronului papal, s'a săvârșit în biserica sextină o liturghie solemnă. La liturghia care a fost celebrată de cardinalul secretar de stat Merry del Val, a luat parte pe lângă Sfinția Sa Papa, mulți cardinali, apoi corpul diplomatic din vatican, surorile papei și o mulțime de credincioși. După terminarea serviciului liturgic, Sfinția Sa a împărțit celor prezenți binecuvântarea apostolică.

Din Oradea. Ilustritatea Sa Episcopul diecezan a făcut următoarele mutări în statul personal. Pe On. D. Iosif Klintok, până acum paroh în Ghetea, l-a dispus în Santău-mare; pe On. D. Vasile Nyéki din Santău, la Dijir (Dizsér); pe On. D. Vasile Anca din Dijir la Ghetea. Pe preotul nou-ordinat, fost astuar episcopesc, Vasile Terdic l-a dispus la Giulița.

Tren electric între Viena și Pojon. Ieri s'a făcut prima încercare cu trenul electric cursa Viena—Pojon, care a succed bine, percurgând în decurs de o oră 65 Km.

Știri despre abdicarea regelui Bulgariei Ferdinand. Din Sofia s'a telegrafiază, că în cercurile politice de acolo iarăși a ajuns pe tapet știrea întemeiată despre abdicarea regelui Ferdinand în favorul moștenitorului de tron, fiul său Boris.

Concurse. Pentru completarea parohiei Oenița, din protopopiatul Fărăgăului, se publică concurs cu terminul de 30 Noembrie 1913. Venitul congrual face: 637 cor. 04 fl.

Tot până la acest termin se curentează următoarele stațiuni învățătoarești resp. cantor-învățătoarești: Stațiunea de învățător din Luna-de-Arieș, districtul protop. Arieș. Stațiunea de cantor-învățător din Șarmășel, distr. prot. Cătina. Stațiunea de învățător din comuna Curciu, distr. prot. Mediaș. Stațiunea de cantor-învățător din Șaroșul-ung., distr. prot. Diciosânmărtin. Stațiunea de cantor-învățător Teud, distr. prot. Almaș. Stațiunea de învățător-ajutător din Morlaea, distr. prot. Morlaea. Stațiunea de cantor-învățător din Telecul-român, distr. protop. Reghin. Stațiunea de cantor-învățător din Cluj-Mănăștur, distr. prot. Cluj. Stațiunea de învățător din Craifalăul-de-Câmpie, distr. prot. Fărăgău.

Correspondența maghiară în armata comună. Ziarele ungurești publică cu litere groase ordinul ce afirmativ l'ar fi dat ministerul de războiu comandantelor militare, privitor la limba în care are să se poarte correspondența cu regimentele din armata comună. Contrar uzului de până acum de a se purta correspondența în limba germană, pe viitor aceasta limbă va fi scoasă din uz și în locul ei se va introduce limba maghiară, în care va trebui să se poarte correspondența cu toate acele regimente, cari se recrutează de pe teritoriul Ungariei, chiar și în cazul, dacă aceste regimente staționează în Austria.

Hymen. Alexandru Lemenyi, teolog abs. și Elvira Cosma își serbează cununia Duminică, la 23 Nov. 1913, în biserica gr.-cat. din Feiurd.

3 milioane coroane restanță de dare. Comitatul Maramurășului, cu 224 viriliști ordinari, conform conspectului făcut de direcțiunea financiară din Siget, în anul acesta are o restanță de dare de 3,181.468 cor. 69 fl. Dela poporul sărăcit de revărsările de apă și care în mare parte a luat drumul Americii, cu greu se va putea scoate această restanță mare și suntem siguri, că statul nu se va lăsa de pagubă! Atunci?

Volturmo și echipagiul. Unul dintre bunii cunoscători ai navigației pe mare, anume Mr. Feruseth, blamează compania Uranium pentru pierderea vaporului și a pasagerilor în lupta cu valurile.

Ca să poată da mai estine biletele de vapor, compania „Uranium” angaja oameni fără nici o cunoștință despre trebile și necesitățile serviciului. Compania pare că s'a îngrijit foarte puțin de oamenii cari vin la America și care pentru ei nu sunt mai mult de cât niște animale, pe care le poți pune ori unde. În timpul când vaporul *Volturmo* se scufunda s'a dat drumul câtorva lunturi de scăpare. Din cauză că nu au fost oameni dibaci, care să le cărmuiască, s'au înecat înainte de a scăpa viața cuiva. Așa s'a întâmplat cu 6 lunturi de aceste. Când *Carmania* a ajuns la locul catastrofei a scorbit o luntre care fără nici o greutate a ajuns la locul destinat. Era o barcă la fel cu cele de pe *Volturmo*. Nu erau însă tot aceiași marinari. De asemenea echipajul vaporului a fost cât se poate mai ticălos. Femeile, care erau pe vapor au dovedit mult mai mult curaj decât marinarii, care erau puși să salveze vieți omenești. Ei iau căutat să se puie cei dintâi la adăpost. Cele dintâi

vapoare, care au sosit la New-York și care au fost de față când vaporul „*Volturmo*” s'a înecat, povestesc lucruri grozave despre ticăloșia lucrătorilor și marinarilor de pe vaporul înecat.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare administrat de „Societatea meserieșilor români din Blaj”, au intrat următoarele contribuiri benevole: Dr. Teodor Mihalyi, prezid. club. parl., trupa teatrală V. Antonescu câte 10 cor.; George Pop, director de finanță în penziune Lugoj, 2 cor.; Alexandru Onaciu, jude de curie Pesta, Vasile Harșau adv. Sibiu, Ioan Mihălțan, gen. augitor Sibiu, Dr. Ioan Pop de Hidiș, medic Orăștie, Ioan de Preda, adv. Sibiu, Enea Bota, din prilejul numirii de viceprotopop la Ludoș și N. Șerban, diregător în Sarasău câte 1 cor.

La întâlnirea de 10 ani dela absolvirea liceului din Blaj: Alexandru Maxim, preot în Grigustreni, Dr. I. Roman, notar la judecătoria din Șercaia, Ioan Domșa, preot în Petroșeni câte 2 cor.; Gavril Hintea, preot Șermășel, Aurel Esca, funcționar la „Albina” Sibiu, Arion Peculea, preot Sîmnic, Dr. Victor Pralea, adv. Făgăraș, Ioan Mărginean preot Tapu, I. Darvaș, funcționar la consistorul din Arad, Romul Stoica, preot Vișag, Dr. Mihail Moldovan, adv. Ludoș, Nicolae Muntean, preot Cricău, Nicolae Gârbea, preot Barui-mare, Dr. Andreiu Macaveiu adv. Gherla și Dr. Alexandru Rusu, prof. teol. Blaj, toți câte 1 cor. — Pentru contribuiri mulțămeste G. Precup, prezident.

Impăratul Wilhelm și arhilionarul Carnegie. Multilionarul Carnegie la reînțorcerea sa în America, de la inaugurarea palatului păcii din Haga, unde a avut ocaziune a se întâlni cu Impăratul Wilhelm, la coborîrea de pe vaporul *Mauretania*, a fost încunjurat de mai mulți ziaristi americani, rugându-l de răspuns la mai multe întrebări.

Carnegie li-a stat cu bunăvoință la dispoziție spunându-le convorbirea ce a avut cu împăratul Wilhelm care s'a învârtit cu deosebire asupra duelului și a abuzului cu alcool.

Impăratul a declarat, că nu se va retrage de la nici un mijloc până nu-i va succeda a pune capet acestor 2 viții. În armată deja i-a succed a împedeca mania duelului, căci din 10,000 de ofițeri, în anul curent numai 4 au fost pedepsiți pentru duel și împăratul speră, ca duelul va fi eliminat în curând cu totul din corpul ofițeresc. Privitor la beție a declarat, că în urma regulamentelor riguroase atât în armata comună cât și la marină numărul bețivilor scade, mai ales, că și poporul a început a începu a abzi de alcool.

Cinema-Edison își continuă reprezentațiile sale instructive și interesante azi Joi cu următorul program: 1. Minuni din lumea plantelor (vedere). 2. După modelul întâiului om (umor). 3. Onoarea de militar (dramă). 4. Prietănia (varieté). 5. Vidra (științific). 6. Ispite (dramă) act. I. 7. Ispite (dramă) act. II. 8. Chipul idolului Benta (umor).

Sirolin
„Roche”

Recomandat de medici în toate
îmbolnăvirile Organelor de respirație

In morburii de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofulosa copiilor.

Se află în toate Apotecele
cu 4 Coroane sticla.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Cărți bisericești.

Biserica în care se servește azi e din 1722. Se află în ea cărți și mai vechi de timpul edificării. Așa:

1. Apostol rusesc manuscris.
2. » românesc manuscris cu o însemnare din 1698 făcută de cumpărătorul lui Maneailo Gregorie.
3. Psaltire rusească din Lemberg 1658.
Se mai află acolo:
4. Anthologion din București 1766, cu o însemnare din 1767 Dec. 22 făcută de Zubasco Ilica, cumpărătorul.
5. Apostol din Buzău 1743.
6. Evanghelie din Blaj 1776.
7. » » București 1742.
8. Euhologion din Iași 1764.
9. Octoich din București 1746.
10. » mare din Buda 1846.
11. » mic din Blaj 1825.
12. Pentecostarion din Râmnic 1743 cu însemnare din 1753 a popii Samoilă Turcușu.
13. Psaltire din Sibiu 1791.
14. Strașnic din Blaj 1773.
15. Triodion din București 1747¹⁾.

Numărul locuitorilor. Familiile vechi.

Numărul credincioșilor gr.-cat. e 1708. Al gr.-orientatilor nu e indicat în conșcrierea preotului. În cea oficială din 1910 se arată 138. Gr.-cat. se arătau atunci 1717, iar români 1801. Se vede și aici, că mulți gr.-cat. aproape 50 s'au mărturisit maghiari, cari erau 104. Evrei 671. E interesant apoi faptul, că ungurește știau 528, iar a scrie și ceti numai 504. Numărul caselor e 576. Hotarul e de 18,185 jughăre catastrale.

Incât privește pe Români nu se poate observa aceea stabilitate de nume și familii ca de ex. în Seliște a Vlădeștilor și în Săcel a lui Magdău. Dragomir cu diploma de nobilitate din 1431 abia sunt vre-o 2—3 familii. Griel (1549), Szakallos (1549) Ficzago (1549) și-au pierdut urma. Familiile Thorkos (1451), Ostás (1470) iarăș par stinse în linie bărbătească. Offrim (1608) e reprezentată iarăș numai prin 4 familii. Deac (1489) asemenea prin 8—9 familii.

Mai răspândită pare familia Zubasko (1587) dar nici aceasta nu în proporție cu vechimea ei. După Zubasko mai des occură numele Iuszko sau Iusco, cari ambele ca și cele de mai înainte par prea străine de etimologia limbei române. Mai occură apoi și alte multe nume străine ca: Hírpa, Darvai, Szilágyi, Gyerhes, Nyerges, Szaplóczai, Kiss, Telman, Gyenge, Hotco, Szabadiș, Bizó, Budai, Plohod, Varga, Hapciuc, Cubizna, Orzak, András, Mikis, Griboieczky. Romanizați acum de mult, reprezentanții acestor nume dau dovadă de puterea de viață și capacitatea de asimilare a poporului român maramurășan sau de maghiarizarea multor familii românești, cari au devenit nobile. Așa par a fi Szaplóczai=Săpintan, Petrovai=Petrovan, Dolhai etc. din alte locuri.

Sunt însă în majoritate nume curat românești ca: Ardelean, Petrovan, Moldovan, Brumar, Oșan, Borșan,

Bogdan, Gitar etc. Durere însă, că nici unul nu se distinge cu spornicie prea mare. Afară de Chiș George cu soția Zubașco Ioana, cari sunt 10, Chiș Ștefan cu 9, Zubașco Ștefan cu 11, Ardelean Mihai cu 9 membri în familie, ceilalți mai toți evoluează între 2—3, cu toate, că sunt la 400 familii creștine gr.-cat. Așa se explică, că numărul gr.-catholicilor arată azi o decreștere de 9 suflete față de anul 1910. Cauza acestei împrejurări va fi oare infiltrarea moravurilor de orașel sau mortalitatea mai mare în urma împrejurărilor grele de trai?

În 1 Iulie cătră 5 ore după amiază suntem puși în convoiu spre:

Cuhea—Izakonyha.

Cuhea. Trecutul.

Cuhea e numai 2 Km. dela Dragomirești. Fînd așezată în centrul basenului dintre Strimtură și Săcel, având și o trecătoare peste Bocicoel la Vișeu de jos, pe apa Vișeuului în vremile trecute era un centru mai însemnat pentru Maramurăș, decât cum e azi. În vcaul al XV-lea era districtul Cuhei nu al Izei, cum se vede din mandatul regelui Uladislau I. al Ungariei edat la 30 Martie 1444 pentru introducerea lui Simeon din Bocicoel, fratelui său Ioan și unchiului lor Georgiu Maruș în prediul părăsit Bocicoel în districtul Cuhei. Introducerea se face în prezența trimisului Capitlului din Orade fără contrazicere. Acestor frați le dăruise numitul rege prin diploma de 10 Martie 1444 moșia Bocicoel ca recompensă pentru meritele lui Simeon, câștigate în războiul cu Turcii, avut în Serbia, Bulgaria și în marginile Rumeliei¹⁾. De districtul Cuhei se țineau în acele vremi și satele de pe apa Vișeuului, cum se vede din mandatul regelui Mathia Corvinul de dto 24 Februarie 1463, prin care dispune introducerea lui Mihail Voivod din Dulha mare și alui Nicolau Pop, Mandra Costa din Vișeu de jos, și alui Nicolau din Drăguești în posesiunea moșiei din Vișeu de jos în districtul Cuhei²⁾.

Familia Mariș sau Maruș a primit pentru meritele câștigate în resbelele cu Turcii și Kenesiatul din Cuhea cu toate drepturile și venitele, cu care se țin alte Kenesiate. La 1447 20 Ianuarie Ioan Huniade îl dăruiește lui Simion Mariș, după ce posesorul de mai înainte Georgiu Mariș murise în bătălia cu Turcii³⁾. Regele Ladislau V. din Pojon dto 5 Febr. 1453 confirmă și transcrie donațiunea făcută de Ioan Huniade lui Simeon din Cuhea despre Kenesiatul de acolo⁴⁾.

Înainte cu 100 ani de aceste dăruii era Cuhea, centrul unor frământări și făuriri de planuri mari pentru viitorul neamului românesc. Aici a fost cartierul genral alui Dragoș Vodă, când la 1359 a voit să treacă granița în Moldova. Până azi se poate observa în hotarul comunei locul, unde a fost culina vitejilor lui.

În 1910 a cercetat aceste locuri istoricul Radu Rosetti ca un descendent alui Dragoș Vodă fiind oaspele actualului preot Anderco. Cu aceea ocazie a fotografiat biserica, locul culinei lui Dragoș și comuna. A scris și un roman «Cu Paloșul» despre castelul lui Bogdan, tracându-l în legătură cu Cuhea.

(Va urma).

Dr. V. Moldovan.

¹⁾ Ion Birlea: Însemnări din bisericile Maramurășului.

¹⁾ Dr. I. Mihályi: Diplome mar. pag. 326 și 327.

²⁾ Ibidem pag. 448. ³⁾ Ibidem pag. 332. ⁴⁾ Ibidem pag. 364.

Lytton Bulwer.

Ultimele zile ale oraşului Pompei.

— Roman. —

In româneşte de: AUREL B. GAJIA.

(Continuare). (33)

Atenianul grăbi mai departe cu Nydia şi cu Ione. Noaptea însă era așa de întunecoasă, încât nu vedeau nici un pas înainte. Ii cuprinse o nouă frică. Moartea de care Glaucus scăpase pentru un moment, cerea jertfe noi și mai multe.

Ingerul morții amenința pe toți cetățenii. Cutremurul a sfărmat toate legăturile sociale. A eliberat deopotrivă pe robi și păzitori. Calenus încă deveni liber își luă calea spre biserica zeiței Isis. Nu s'a oprit nici atunci când în întunecime i-sa părut că cineva îl prinde de haine și îi zise:

— Stai Calenus! E o vreme grozavă!

— Adevărat! Dar cine ești? Fața ti-o acopere întunerecul și nu-ți cunoșc glasul.

— Doar îți cunoști rudenia, pe Burbo? — fu răspunsul.

— Ce grozav crește întunerecul! zise Calenus tremurând. Uite cum fulgeră dealul acela! Cum șerpuește flacăra! S'au deslănțuit toți demonii infernului!

— Taci Calenus, doar și așa nu crezi în ei! A sosit momentul, să ne cercăm norocul. În biserica ta e o comoară de aur și argint. O vom duce azi cu noi și vom scăpa. Nimănui n'avem să dăm seamă.

— Ai dreptate Burbo! — strigă Calenus. Vino cu mine în templu. O să împărțim.

În templu o mulțime de preoți se rugau plângând. Calenus se grăbi la ei. Intră în o cameră, unde sta o masă așternută cu bucate gustoase. Erau rămășițele unei jertfe. Aprinse lumina și văzând mâncările zise:

— Cel-ce a răbdat foame patruzeci și opt de ore, chiar și în clipe de aceste are poftă de mâncare.

Măncă apoi cu o poftă de lup.

Burbo îi zise cu neliniște:

— Nu te-ai mai săturat?

— Nu în orice zi poate fi omul așa flămând — zise Calenus; apoi continuă: Ce șgomot se aude? Cum clocote apa ferbinte! Norul împrăștiat apa cași focul? Burbo, vezi, ce-i afară?

Preotul zeiței Isis auzi bine! Din craterul Vezuviului, apa ferbinte izvorea ca din o fântână săritoare, se împreună cu cenușa arzând și cădea pe strade din înălțimi mari. Curgea ca un povoi puternic. Un astfel de povoi inundă și altarul împreună cu preoți cu tot. Chinuți strigau și țipau groaznic. Moartea înse le închise gura.

Puvoiu umplu templul zeiței Isis și ucise și pe preoți.

Toți au murit — zise Burbo, pe care acum îl cuprinse frica.

Se reîntoarse în odaie și zise:

— Nici n'am cugetat că pericolul e așa de aproape.

Cei doi nefericiți se priviau speriați.

— Repede numai, ș'apoi să ne ștergem de aici zise Calenus, temându-se chiar și de glasul lui. Porni spre prag, se opri pentru un moment și trecând peste un cadavru, intră în altar. Strigă lui Burbo să-i urmeze, dar acesta nu mai era la sine.

— Cu atât mai bine — zise Calenus — Abia voiu avea eu mai multă bogăție.

A luat cu sine bogățiile cari erau mai ușor de dus și nu-i păsa mult de Burbo. Acesta sta în prag și observă pe preotul ce se depărta cu bogățiile celea mari. Tocmai voia să-i urmeze când potopul se descărcă în apropierea lui. Se reîntoarse îndărăt; întunerecul se lăsa repede. Cenușa cădea ca trăsnetele, răspândind un gaz înădușitor. Nefericitul Burbo se sbătea după aer și desperat încercă să scape. Cenușa îi închise calea. Răni una strașnică și încercă să-și scoată piciorul din lava ferbinte. Unde să scape? Nu mai putea să se scape, ori chiar și dacă ar fi ieșit până afară n'ar fi fost în stare să se lupte cu elementele naturii infuriate. A rămas în odaia lui ce îl scutea de aerul ucizător. Se așeză pe un scaun. Aerul infect străbătu și aici. Observă cuțitul de jertfă rămas de un preot. Voi să-și facă cu el o ușă de scăpare prin zid.

Cu încetul stradele se liniștiră. Lava acoperi locurile mai joase ale orașului. Clodius merse cu primejdia până la poarta Herculeanului.

— Dacă voiu ajunge în liber, voiu afla vre-o trăsură, se cugeta dânsul. Herculeanul destul de aproape. Iau cu mine tot ce am.

— Ajutor, ajutor — striga un glas desperat.

— Am căzut! Lumina mi s'a stâns, servitorii m'au părăsit. Sunt Diomed cel bogat; zece mii sesterți aceluia, care îmi dă ajutor.

Clodius înă simți, că cineva îl prinde de picior.

— Blăstem asupra ta! Lasă-mă, nebunule!

— Ajută-mi, te rog, întinde-mi mâna.

— Aici e, scoală!

— Uite, uite la Clodius. Te cunoșc după glas. Unde fugi?

— În Herculenum.

— Mulțumită zeilor! Până la poartă putem merge împreună. Pentru-ce nu vii în vila mea? Știi câte încăperi subterane am în ea? Acolo ploaia nu poate străbate.

— Ai dreptate — răspuse Clodius, cugetându-se puțin. Dacă vom avea de ale mâncării vom putea trăi câteva zile.

— Fie lăudat, acela care a deschis porțile cetății. Uite colo, sub poartă, lumina arde încă. Asta să ne fie farul conducător. Lumina de sub poartă își împrăștiat departe razele. Refugiații grăbiau înainte: ajunseră la poartă și trecură pe lângă păzitorul roman. Fulgerul îi lumină fața palidă, dar el rămase neclintit. N'a căpătat ordin să se depărteze dela postul său.

Diomed și soțul său se grăbiră mai departe, până ajunseră la locuința bogatului. Se bucurară trecând pragul porții. Credeau că au scăpat de ori ce pericol.

Diomed demândă servitorului, să aducă lumină și de ale mâncări în locuințele subterane. Iulia, Clodius, o mare parte dintre sclavi și câțiva clienți și vecini, încercară să se refugieze.

(Va urma)

Cărți primite la redacție.

Altă Ortografie de Dr. Al Bogdan.

București. Tipografia cooperativă. Prețul: 85 bani.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Istoria vicariatului gr.-catolic al Hațegului de dr. Iacob Radu, canonic în Lugoj. Volumul are o extensiune de 455 pag. și e o conștițioasă și temeinică lucrare. Se află de vânzare la librăria seminarială din Blaj. Costă 5 cor. — pentru România 6 lei.

Proprietar, editor: Vasile Moldovan.

Redactor responsabil: Augustin Gruția.

Viță americană altoită

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți, furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

Mediaș—Medgyes. [Nagyküküllő vm.]

Serviciu conștițioș. Soiuri garantate.

Catalog se trimite la cerere gratis și franco.

În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel, că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dnii proprietari, cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere, ce o pot avea în firma de mai sus.

[12] 8—20

PICURII DE STOMAC

ai lui BRÁDY

mai înainte „Picuri de Mariacell“

s'au dovedit de 30 ani încoace de un medicament neapărat trebuincos în fiecare casă. Picurii aceștia au un efect neasămănat de bun la perturbațiunile mistuirei de orice specie la amețeli, arsuri de stomac, constipație, dureri de cap și destomac, greață, insomnie, colica, anemie (lipsa de sânge), gălbineala șcl.

Se pot căpăta în fiecare apotecă. O sticlă costă 1.60 cor., mică — 90 fil., 6 sticle 5.40 cor., 3 sticle mari 4.80 cor., ce se trimit franco, dacă prețul lor se anticipă la

Apoteca lui C. BRÁDY la „König von Ungarn“ în Viena, I. Fleischmarkt 2. Depot 5.

Să se aibă grijă la marca cu tipul Maicei dela Mariacell, împachetarea în carton roz și iscălitura de pe tipul clișeului de aci.

(6) 24—25

Onorate domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, am deschis în Budapesta un

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri efitine oricare sistem de motoare de benzină, ori de oloiu brut ori de gaz. Tot felul de mașini de trăierat, tot felul de mori cu petri fine și motoare trainice, tot felul de automobile, pompe și ferestreie și alte rezvizite economice. Toate acestea vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, — deci din mână primă, — și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut, Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jido-

vilor și să-i scap de procese. — Il stătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva să-mi scrie ca să merg eu la dânsul ori să vină dânsul la mine să ne înțelegem, — iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grâu, cucuruz, ovăs, boi, oi și porci. Tot felul de poame și legume. — cu un cuvânt tot ce are Românul de vânzare.

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu îmi plătiți o taxă după învoială. Cu stimă:

L. Olariu

Budapest.

II, Margit Körut 11 1/2 2.

În Buda lângă podul Marghithid

(34) 24—25

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor 4⁵/₁₀ cm.

2-12

8 zile de probă

trimit la ori și cinc în schimb, sau pe bani, pe lângă rambursă:

- Ceas American de Nichel K 2 80
- » Patent Cap de cal K 3—
- » Goldin-American K 3 50
- » Cap de cal-Drumferat K 4—
- » Duplu-Cap de cal K 4 50
- » Nete-de Oraș K 5—
- » Cop. dupl. limit. argint K 6—
- » De aur de 14 carate K 18—
- » Original-Omega K 20—
- » Wecker-Concurrent, obdus cu Nichel 20 cm. înalt K 2—
- » W. cu marca Jungmans K 3—
- » » Radium K 4—
- » » » cu 2 sonării K 5—
- » » » cu 4 » K 6—
- » » » cu muzică K 8—
- Orologiu-Pendul de 75 cm K 8—
- » » » cu baterie K 10—
- » » » cu muzică K 14—
- » » » » K 6—

— Garanție în ... ni. —
Spedare pe lângă rambursă.

MAX BÖHNEL

Wien. IV. Margarethenstrasse 27/671.

Prețcurant original de fabrică, gratis.

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale **Dr. Y. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-lulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645.67
Capitale asigurate pe viață achitate 5,458,689.43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 133.667,241.—
} viață „ 11.740,710.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(19 93—7)

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopot și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric

43 23—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.